

1172

613.8

U-58

ԱԼՔՕԼԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆԸ

ԳՐԵՑ

Տօքթ. ԱՐՇԱԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՅԱՌԱՋԱՐԱՆ

Տօքթ. ՊՕՂՈՍ ՔՕԼՕԼԵԱՆԷ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ

ԲԱՐԻՁԻ ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԿԱՐՄԻՐ ԽԱԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

613.8
Ա-58

2002

Տպագր. Յ. ՊՕՂՈՂԵԱՆ

ԲԱՐԻՁ

1926

2010

Յ Ա Ռ Ա Չ Ա Բ Ա Ն

Նոյ նահապետէն մինչեւ այսօր մարդիկ օգտուելով կեանքի ամէն պարագաներէն, զինովցած են: Յաւի օրերը՝ մտնալու համար կը խմեն: Ուրախութեան օրերը՝ տօնելու համար կը ճնկեն:

«Գարեր ունիս քնանալու, ո՛վ մարդ, խմէ՛» կ'ըսէ պարսկական երգ մը:

«Գինիէն աւելի աղէկ ինչ կրնաս ունենալ որ զինիդ կը ծախես», կ'ըսէ ուրիշ բանաստեղծ մը զինեպանին:

Գինին կուտայ հարուստին ու աղքատին այն ուրախութիւնը կամ տխրութիւնը որուն պէտքը մարդ կը զգայ իր մէջը միշտ:

Մարդ միօրինակ չէ: Օր մը տխուր է, օր մը ուրախ: Միօրինակութիւնը ձանձրացուցիչ պիտի ըլլար:

Մարդ զանելու համար իր շարունակական հաւատարակչութիւնը խմելու պէտք կը զգայ:

Գինի խմելը օգտակար է թէ փաստակար: Ահա հարցումը:

Գինին ու իր հիւթը՝ ալքօլը սնունդ են թէ ոչ:

Բարեկամս տօքթօր Ա: Անդրէասեան շատ յըտասակ լեզուով կը բացատրէ զինեմոլութեան աւերումներն ու ալքօլիդմին վտանգը: Յոյց կուտայ թէ ինչո՞ւ համար ալքօլը փաստակար է ու թէ ինչ մշխոցներ պէտք են առաջ քը առնելու համար այն մեծ պատուհասին որ կը սպաննայ քաղաքակիրթ մարդկութեան:

Այս առիթէն կ'օգտուինք շնորհակալութիւն յայտնելու Բարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան Կ. Խաչի մասնաճիւղին, որ առիթը տուաւ Բարիզի Հայ Բժշկական Միութեան այս զրբոյկները հրատարակելու, որոնք ինչպէս կը տեսնենք, լաւ ընդունելութիւն գտան հայ երիտասարդութեան ու հայ գաղութին կողմէ:

Այս երբորդ պոռչիւն է: Պիտի շարունակենք մեր այս պարբերական հրատարակութիւնները այն յոյսով ու հաւատքով թէ հայ հարուստները պիտի տան մեզի իրենց զրամական աջակցութիւնը, ինչպէս ըրին միւս զրբոյկներուն համար:

«Մալաբրիայի վրայ պիտի գրէ մեր ամենուս սիրած բժշկապետը Կամսարական, Հայաստանի Կ. Խաչի նախագահը, որ երկրին մէջ ուսումնասիրած է ու գիտէ թէ ինչ պէտք է այդ ախտէն ազատելու համար:

ՏՕԲԹ. ՊՕՂՈՍ ԲՕՂՕԼԵԱՆ

34756-Մ.հ

ԱԼՔՕԼԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆՐ

Ա. մաս

Ալքոլամոլութեան մեր կազմին վրայ ըրած ազդեցութիւնը կարելի է բաժնել երկու մասի.

- Ա. — Անմիջական
- Բ. — Հեռաւոր կամ քրոնիկ

Ա. — Ստամոքսին մէջ ներմուծուած ալքոլը կը խառնուի արեան եւ անոր հետ մարմնոյն ամէն գործարաններուն մէջ կը շրջի: բոլոր բջիջները առանց բացառութեան այս հեղուկին մէջ կը թափուին: Մարտոզական իողովակը եւ ջղային դրութիւնը ալքոլի անմիջական ազդեցութեան ենթակայ են. ստամոքսը իր անձկութիւնը կ'արտայայտէ արտաքսելով ալքոլը (փսխում) իսկ ջղային դրութիւնը գինովութեամբ կ'արտայայտէ ուղեղային բջիջներու թունաւորումը:

Ուրեմն ալքոլը թո՞յն մըն է. — այո՛, կատարեալ թոյն մը եւ մահացու —. վկայ այն իրողութիւնը որ խմորները (*levures*) 15% ալքոլի մէջ չեն ապրիր. եթէ ձուկերը դնենք ալքոլախառն ջուրի մէջ անմիջապէս կը մեռնին. եթէ կենդանիներու մորթին տակ ալքոլ ներարկենք անոնք ալ կը դադրին ապրելէ: Ալքոլի թունաւորմամբ յանկարծակի մահերը սակաս չեն բժշկական գրականութեան մէջ. բարեբախտաբար վաճառականութեան մէջ գտնուած ոգելից ըմպելիները անխառն չեն, անոնց ալքոլի աստիճանը կը տարուբերի (8°—60°%) ութէն վաթսուն առ հարիւր: Ահաւասիկ քանի մը թունանշաններ.

Գինի	} 8 — 12°	Օղի	} 30 — 60°
Խնձորոցի		Ապսէնթ	
Գարեջուր		Տանձօղի	

Եթէ ալքոլի թունաւորմամբ յանկարծակի մահերը հազուադէպ են, նոյնը չէ սակայն անոր քրոնիկ թունաւորման նկատմամբ. յաշորդ հատուածին մէջ պիտի տեսնենք գործարան առ գործարան անոր ըրած ազդեցութիւնը մեր կազմին վրայ:

19986-59

Բ.— Սկսելով մարսողական խողովակէն, ըսենք որ ալբօլը ստամոքսին եւ աղիքներուն մէջ գտնուող եւ ստամոքսային հիււթ (*Suc gastrique*) եւ աղիքային հիււթ (*Suc intestinal*) արտադրող գեղձերը կը փնայնէ, ատոր հետեւանքը ըլլալով գինեմոլները ենթակայ կ'ըլլան դժուարամարսութեան, դանդաղամարսութեան եւ ապա անմարսողութեան: Եւթէ առողջ մարդու մը ստամոքսին մէջ սնունդները կը մնան 2 1/2 էն 3 ժամ, ալբօլամոլներու ստամոքսին մէջ կը մնան 5-6 ժամ եւ աւելի: Ստամոքսը չարաչար աշխատութեան հետեւանքով վերջապէս կը յոգնի եւ տեղի կուտայ ու կ'ընդլայնի. ստամոքսի ընդլայնում ունեցողները յախտեանական դժբախտներ են, անոնց համար կեանքը այլեւս հասոյք մը չի վերապահեր: Անմարսողութեան կը յաջորդեն յաճախ ստամոքսի վէրքեր (*ulcère*) որոնք կը վերջանան կամ ներքին արիւնահոսութեամբ եւ կամ քաղցկեղով (*cancer*):

— Աղիքներու մէջ ալբօլիզմը առաջ կը բերէ փորհարութիւն մը որ հետեւանք է աղիքային քրօնիկ բորբոքման:

— Մարսողական խողովակին առնւթեր լեարդը մասնաւորապէս հակամէտ է աղբուելու ալբօլի թունաւորումէն, որ առաջ կը բերէ արիւնախուժում մը (*congestion*) եւ տեղի կուտայ խոշոր լեարդներու, որ կը ցաւին. աւելի հին ալբօլիկներու մտ ընդհակառակը կը հանդիպինք այն պատկերացած եւ սեղմ լեարդներուն որ այլեւս անբաւական կուգան իրենց պաշտօնին: Ալբօլը լեարդի մէջ գտնուած ալմիւ բջիջները կը մեղցնէ եւ կը փոխարինէ զանոնք ուրիշ նեարդային հիւսուածով մը (*fibreur*) որ բնախօսական սեւէ սպաշտօն չունի, այս հիւանդութեան *Cirrhose atrophique (Laënnec)* անունը կուտան որ հետզհետէ կը հասնի անանկ աստիճանի մը որ մարսողական խողովակէն դէպի լեարդ գացող եւ սնուցիչ հիււթերով ծանրաբեռնուած երակներուն եւ գլխաւորաբար *Veine porte*ին ճամբան կը գոցէ. հետեւանք. որովայնի մէջ ջուրի հաւաքում եւ փորի ընդլայնում. այս հիւանդութեան պատճառներուն արտաքին կերպարները յօնակարգաբար նիհար դէմքի մը եւ կմախացած շարժումի մը հակասող

ահագին փոր մը, որ պարագային համեմատ կրնայ տասը, քսան, եւ անդի լիդը ջուր պարունակել: Յաճախակի կը կրկնուած քրտութիւնները (*ponction*) հիւանդութեան ընթացքին վրայ սեւէ աղբեցութիւն չունին եւ այս դժբախտները կը մեռնին ընդհանրապէս հիւժումէ կամ սրտի հիւանդութենէ (*insuffisance cardiaque*):

— Բանգրէասի, սրտի, շնչերակ եւ երակներու վրայ, ալբօլամոլութիւնը առաջ կը բերէ ճարպային ալբասերում որ կը վերջանայ ճարպային ծանրաբեռնութեամբ եւ կամ երակապնդութեամբ (*arterio-sclérose*):

Ալբօլամոլներու թորքերը չափազանց կը փափկանան եւ ամենակեղեւ պաղարուածիւն մը կամ թեթեւ համաճարակ մը դուռ կը բանան թորատապի եւ թորախտի:

— Ջրային դրութիւնը եւ մասնաւորաբար ուղեղը գերծ չեն ալբօլի թունաւորումէն, ուղեղային կակղացում (*ramollissement*) եւ ուղեղային թաղանթներու քրօնիկ բորբոքում անոր հետեւանքներն են:

— Անպէս կը թուի թէ երիկամունքները գերծ են այս թունաւորումէն, արդարեւ ալբօլը մէզին մէջ կը գտնուի *aldehyde* ի ձեւին տակ եւ ալբօլիքներու դիագնոստիկան ատեն երիկամունքները ընդհանրապէս առողջ երեւոյթ ունի:

Բ. մաս

ԱԼԲՕԼԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆԸ ԱՌՈՂՋՈՊԱՇՏԱՄԵՆ ՏԵՍԱՎՏՈՎ

Ալբօլին մասաւար ըմպելի մը ըլլալը գիտականապէս եւ փորձառապէս հաստատեց Շուստայի գիտնական մը *Magnus Hüss* կենդանիներու վրայ իր բրած փորձերով:

Ոգելից ըմպելիները կարելի է բաժնել երկու մասի. — խմորուած ըմպելիներ (*fermenté*), որպիսին են գինին, գարեջուրը, խմորի եւ տանձի գինիները 8-12 աստիճան:

— Թորեալ ըմպելիներ (*distillé*) խաղողի, խմորի, տանձի օլիները եւ ախորժարեր խմելիքները եւ ապսէնթները. ասոնց աստիճանները կը տարուբերին 30-60 աստիճանի մէջ, երբեմն մինչեւ 70° որպիսին է *Whysky*ն անգլիացի նաւադներու ըմպելին:

— Հաշուուած է որ տարեկան մարդ գլուխ 100° աստիճան 15 լիդր ալքոլ կը սպառի, որ կ'ընէ մօտաւորապէս 100 լիդր ալքոլ չափահաս մարդու գլուխ կամ 1000 լիդր գինի, օրական մ'իջին հաշուով 3 լիդր գինի մարդգլուխ:

Իրաւ է որ ալքոլը սնունդ մըն է: Եթէ սնունդ անուանենք բոլոր այն նիւթերը որ մեր մարմնոյն մէջ մտնելով ջերմութիւն առաջ կը բերեն, այդ պարագային ալքոլը սնունդ մըն է. միայն թէ *Atwater*ի եւ *Benedict*ի փորձերը ցոյց կուտան թէ ալքոլը աղքատ, դժուարամարս եւ սուղ սնունդ մըն է. այսպէս եթէ,

13 կրամ կարագ	կուտան 100 քալորի
28 » շաքար	» » »
29 » բրինձ	» » »
107 » գետնախնձոր	» » »
140 » կամ	» » »

ատոր փոխարէն նոյն քալորին ստանալու համար պէտք են.

- 15 կրամ ալքոլ 100°
- 200 » *Bourgogne*ի գինի
- 525 » *Bordeau*
- 50 » գօնեաք
- 500 » Գարեջուր

Որպէս խորժաբեր եւ իբրեւ զբգուիչ կարելի է գործածել ոգելից ըմպելիներ պայմանաւ որ քիօկրամ գլուխ (ենթակայի կշիռը) 1 կրամ ալքոլը չանցնի. այսպէս 60 քիօկր. կշռող մէկը 60 կրամ ալքոլի միայն իրաւունք ունի, որ կը համապատասխանէ մօտաւորապէս կէս լիդր գինիի, բանաւոր չափ մը:

— Ալքոլը ամէն կազմի վրայ միեւնոյն ազդեցութիւնը չունի. ժառանգականութիւնը իր որոշ դերը ունի. ալքոլիքներու գաւակները աւելի կը դիմանան անոր քան ուրիշները: Ընդհանուր կազմը եւ զբաղումները նոյնպէս իրենց որոշ ազդեցութիւնը ունին:

Ի՞նչ է ալքոլիքներու վախճանը.— ալքոլամոլները ենթակայ են նախ այն բոլոր հիւանդութիւններուն որոնց թուումն մասանցը ըրինք, ատկէ զատ անոնք շատ աւելի փափուկ են երբ փոխանցիկ հիւանդութենէ մը կը բրուուին. Թոքատապը, Թոքախտը եւ Թոքերու կանկրէնը

կրկնապատիկ եւ քառապատիկ աւելի զոյ կը պատճառեն ալքոլամոլներու մօտ. ոչ միայն ասոնք պէտք եղած դիմադրութիւնը չունին այս հիւանդութիւններու հանդէպ այլ իրենց սերունդներն ալ նմանապէս զուրկ են այս դիմադրութենէն: Ապահովագրական ընկերութիւններու վիճակագրութիւնը ցոյց կուտայ որ գինեպանները կը կազմեն այն դասակարգը որուն մէջ մահերու թիւը ամենէն բարձր է:

Գիտուած է կայուն յարաբերութիւնը յիմարներու թիւին եւ երկրի մը սպառած ալքոլի քանակութեան միջեւ: Սկանտինաւեան երկիրներու մէջ յիմարութիւնը զգալիօրէն պակսեցաւ ալքոլամոլութեան նուազման հետեւանքով:

Նոյնպէս որոշ համեմատութիւն մը գոյութիւն ունի ալքոլամոլութեան եւ ոճիրներու ու անձնասպանութեան միջեւ:

Ա.Լ.ՔՈՒԱՄՈՒՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ԺԱՌԱՆԳԱԿԱՆՈՒԹԻԻՆ

Ծնողքներու յանցանքը յաճախ գաւակները կը բաւեն: ցեղին այլասերման գլխաւոր պատճառներէն մին ալքոլն է: Ալքոլիկներու գաւակները ապագայ ալքոլամոլներ են, որովհետեւ թէ՛ կամքէ զուրկ են եւ թէ՛ անոնց ջղային բջիջները գործելու համար իրենց ժառանգական դրդիչին պէտք ունին. անոնք կոչուած են ըլլալու դիւրագրգիռ եւ բարկացոտ, անհաւասարակշիռ, յաճախ ենթակայ դողերու եւ լուսնոտութեան (*épilepsie*). Խուլխտը, մարմնի տխեղճութիւնները, ջրբազլուխը (*hydrocéphalie*) ապուշութիւնը անոնց մեծաշնորհն է: Պատիկ տարիքի մէջ մահերու թիւը անոնց մօտ անհամեմատ աւելի բարձր է, վերջապէս ալքոլամոլութիւնը տխրահոջակ առաջնորդն է թշուառութեան եւ հիւժախտին: Ալքոլամոլ ցեղ մը կորսուած ցեղ մըն է:

ԻՆՉՊԷՍ ԿԱՐԵՒԻ Է ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԵՒ ԶԳՈՒՇԱՅՆԵԼ Ա.Լ.ՔՈՒԱՄՈՒՈՒԹԻԱՆ ԳԷՄ

Արգելիչ միջոցներ.— Գինետոունները բոցել շատ կանուխ, արգելել ալքոլ տալ արդէն գինովներու, տըղայոց ալքոլ չտալ, եւ ապառիկ չվաճառել:

Դաստիարակութիւն.— Բրօքականտ մղել ալքոլիզմի դէմ, ցուցադրելով ժողովուրդին հանրային վայրերու մէջ պատկերներով անոր աւերները. սինէմա.

յով եւ ձրի հրատարակութիւններով, որպէսզի ալբօլի գործածութիւնը մոլութիւն չի դառնայ, աշխատիլ բարելաւել գործաւորին կեանքի պայմանները՝ հայ-Թայթերով առողջապահիկ բնակարան, բաշալերել պատանեկութեան եւ երիտասարդութեան մօտ մարզանքը եւ մարմնամարզական խաղերը:

Սրժատական միջոցներ.— Ալբօլի վրայ տուրքերը աւելի եւս ծանրացնել, պակսեցնել գինետուններու թիւը. Զրանսայի մէջ կան ներկայիս 478.843 գինե. տուն. մօտաւորապէս մէկ գինետուն 82 բնակիչի համար:

Բարիդի մէջ կան	30.481	գինետուն
Լիծնի մէջ	5.617	»
Մէկ գինետուն 3 տան համար:		
Բաղդատական ցուցակ.		
Զրանսա	մէկ գինետուն	82 բնակիչի գլուխ
Շուէտ ունի	»	500 »
Նորվեգիա	»	900 »

Վերջապէս հետեւի Ոմերիկայի օրինակին եւ բացարձակապէս արգիլել ոգելից բմպելիներու գործածութիւնը ու համակերպիլ չոր ուէժիմին (*regime sec*):

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

Ալբօլը Թոյն մըն է, եւ ոգելից բմպելիները՝ խառնուրդ Թոյն մը. ալբօլամոլութիւնը ուրիշ մոլութիւններու պէս ստոր ախտ մըն է որ ոչ միայն կը բայբայէ ենթակային առողջութիւնը այլ նաեւ անոր սերունդներուն կը ձգէ անբաղձալի ժառանգութիւն մը. ալբօլամոլութիւնը կամքը՝ կը ջլատէ, մարդը կ'անամնացնէ, կը գրկէ գայն բոլոր այն բարձր հիանոյքներէն որ կեանքը բաղձալի կը դարձնեն. ալբօլը Թշուառութեան աջ բազուկն է, եւ Թշուառութիւնը Թորախտին յաղթական առաջնորդը: Ալբօլամոլներու գաւակները կոչուած են ըլլալու յիմարներ, ապուշներ եւ վիժածներ, անոնք բնկերութեան համար ոչ միայն բեռ մը եւ ախտ մըն են, այլ վնասակար եւ անօգուտ տարր մը: Ալբօլամոլութիւնը փոխանցիկ է հիւանդութիւններուն պէս, գինեմոլութեան գլխաւոր պատասխանատուն նախ տգիտութիւնը, ապա գինետունն է. զգուշացէ՛ք գինետուն երթալէ, եւ զգուշացուցէ՛ք ձերինները հոն յաճախելէ: Մարմնամարզական խաղերը, ընծերցումը, գեղարուեստը ալբօլամոլութեան թշնամիներն են. ձեր եւ ձերիններուն սիրոյն համար մարտուցէ՛ք ալբօլամոլութեան դէմ:

1. — ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԱԽՏԵՐԸ Ա. մաս, զրեցին Տօքներ
Պօղոս Քօլօլեան և Լևոն Գրիգորեան
Գին 2 Փր.

2. — ԹԻԻՊԷՌԵԻԻՂԸ, զրեց Տօքթ. Ե. Մինա-
սեանց: Յառաջարան Տօքթ. Վ. Թորգո-
մեան է Գին 2 1/2 Փր.

3. — ԱԼԲՈՈԼԻՉՄԸ, զրեց Տօքթ. Արշակ Անգրե-
ասեան: Յառաջարան Տօքթ. Պօղոս Քօլօլ-
եան է: Գին 1 Փր.

ՄԱՍՈՒԼԻ ՏԱԿ ԵՆ

4. — ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԱԽՏԵՐԸ Բ. մաս, ՄԻՖԻԼԻՉԸ, զրե-
ցին Տօքթ-ներ Քօլօլեան և Լևոն Գրի-
գորեան:

5. — ՄԱԼՍՐԻԱՆ, զրեցին Տօքթ-ներ Պօղոս Քօլօլ-
եան և Կամսարական:

6. — ՄԵՆԴԱՌՈՒԹԻՆԸ, զրեցին Տօքթ-ներ Վ. Թոր-
գոմեան և Պալասանեան:

— ԳԻՆ 1 ՖՐԱՆԿ —

2013

« Ազգային գրադարան »

NL0072398

